

A Lény

Mint az utóbbi időben mindig, lekéstem a vonatot. A buszról rossz megállóban szálltam le. Tévelyegtem a tóparton, hiába vártak rám barátaim. A sirályok ijedten röppentek el a víz fölül, mintha attól félnének, hogy beleszédülnek a tóba. Néhány percen belül hajnal lett és alkony, nappal és éjszaka. A vízből kiemelkedett a Lény, felvillantva száz és száz lány gyönyörűséges arcvonását, mozdulatát. Már tudtam, erről a titokról hallgattak barátaim. A Tó Lényéről. Aki nem ránt le a mélybe, hanem őt viszik el bensőjükben a fiúk, mélységes mély hiányt teremtve ott. Megértettem barátaim szomorúságát, mikor feltűnt egy szép lány, s ők képtelenek voltak az ámulatra. Mert egyszer rájuk tekintett a Lény.

Még az elmúlt évezredben, az elmúlt évszázadban, 1998-ban írtam le ezeket a mondatokat. Miközben önkéntelenül Proust bimbózó lányai jártak fejemben: „S ha elsuhan előttünk egy kívánatos arc, melyet még nem ismerünk, újabb életek nyílnak meg, amit élni szeretnénk. A lányok eltűnnek a sarkon, és abban reménykedünk, hogy viszontlátjuk őket, ábrándozunk, hogy sokkal többféle életet élhetünk, mintsem hittük volna...”

Eredetileg azért keltem útra, hogy láthassam a chimérákat, mert barátomnak megjelent közülük tíz, s ő meg akarta mutatni őket. Én pedig nem tudtam nem jelentőséget tulajdonítani annak, hogy izgatottságomban eltévedtem, s így felfedezhettem a tó Lényét. Hajnalig maradtam a parton, s bár nem tűnt föl többé, megszületett bennem a bizonyosság: a Lénynek valami alapvető köze van a chimérákhoz, hiába maradtak rejtve.

A chimérák származásáról

A kimmérákkal vajon hány chiméra jöhetett az ősi Kimmériából? Olyanok, akik segítették őket, s olyanok, akik idővel elvadultak. A chimérák egy része nyilván láthatatlan maradt az emberi szem számára, legfeljebb hangjukat érzékelték. Másokat csak villanásnyi időre láttak, s nem születhettek leírások. Tudunk szépségimádó chiméráról, amelyik tökéletesen ki tudja tölteni egy fatörzs, egy pillangó vagy egy falevél árnyékát. A lányok nem látnak senkit, mégis azt érzik, hogy valaki gyönyörködik bennük.

A Látóhegy keleti tövében, a Fényes forrásokkal szemben fekvő Hadnagykútból 1913-ban emelték ki azt a római sírkövet, melyet Marcus Iulius Proculusnak, az első kiegészítő légió katonájának emeltek, s rajta chiméra ábrázolás is látható. A várban, a várkápolna udvarában ugyancsak található egy római faragvány, egy fáklyát felfelé fordító, szomorkodó angyal chimérával. Az angolok romokban a falba beépítve egy chimérával küzdő gladiátor faragott képét fedezhetjük fel. A huszadik század elején, közel a vízeséshez, még sokan vizsgálgatták azt az oltárkövet, melynek domborműve baljában pálmaágot tartó angyal chimérát ábrázolt.

A chimérák számáról, jellegéről eltérő adatok vannak. Abban megegyezik a szakirodalom, hogy halhatatlanok. Kivéve azokat a chimérákat, melyek megszegik a törvényt, s akkor megcsontosodnak. Így történhet meg, hogy időről időre a régészek azonosíthatatlan csontokra lelnek, mint 1793 májusában John Williams angol őslénykutató, aki a mai gimnázium alatti barlangban, a mamutfogak mellett, talált egy különleges kulcscsontot, s nem tudta rendszerbe foglalni. A csontot ma is őrzi a British Múzeum. A Leshegy északkeleti oldalán található úgynevezett Ördögkéz szikla valójában egy chiméra lenyomatát őrzi.

A kimmér foci

Mindig játékos természetűnek gondoltam a Kimmérákat, s a gólörömhöz hasonló érzés fogott el, amikor ráleltem a kimmér foci korabeli ábrázolásaira, s láthattam, Kimmériában nem csupán a labda volt kerek, hanem a pálya és a kapu is. A fiúk és a lányok mezítláb játszottak a fűvön, mindig együtt, mindegyik csapatban egyforma létszámban voltak mindkét nemből. Gólt viszont csak a lányok lőhettek vagy fejelhettek, a kimmér fiúk számára az volt a legnagyobb dicsőség, ha gólpasszt adhattak szerelmüknek. Így aztán gyakorta előfordult, hogy valaki a kapu torkában megállt, s elkezdett visszafelé cselezni, bevárva azt a pillanatot, míg gólhelyzetbe hozhatott egy lányt.

A szurkolók a legváltozatosabb módon adtak ki hangokat, buzdítva kedvenceiket. Sohasem csepülték a focistákat. Játékvezetőre viszont nem volt szükség, a vitás eseteket megbeszélték maguk között a kimmérák. A sámán is csak a mérkőzés elején kapott szerepet, mondhatni ő végezte el a kezdőrúgást. Előtte azonban köszöntötte a fűvet, a pálya körüli fákat, az égen a madarakat, megáldotta a labdát, s kérte a chimérákat, a lehető legkevésbé avatkozzanak a küzdelembe.

A nézőknek akkor tetszett legjobban a játék, ha a labda nem esett le. Vagyis fejről fejre, lábfejről lábfejre vándorolt, olykor percekig cikázva a levegőben. Ha valaki túlságosan magasra rúgta, számolhatott azzal, hogy elragadják a chimérák, akik ugyancsak imádtak focizni. Ekkor a nézők csak annyit láttak, hogy különös táncba kezd a mainál lényegesen könnyebb labda, rendhagyó ívekkel, pörgésekkel. Senki sem háborgott, tudták, a chimérák rövidesen abbahagyják a játékot, hiszen maguk is élvezték a kimmér fiúk és lányok cseleit, indításait. A férfiak elsősorban az utóbbiakét, hiszen a lányok áttetsző szoknyácskában szaladgáltak, szebbnél szebb bokák, vádlik adtak okot az ámulatra, a labda mellre vételéről nem is beszélve.

Teliholdnál játszották az esti mérkőzéseket, a sejtelmes fényben lenyűgözőek voltak a testcselek. A lányok fehér bőre és a labda találkozását halk moraj kísérte, a sarkalásokat pedig nem hagyták csettintés nélkül a chimérák. A gólörömnél csak irigykedni tudtak a nézők, különös tekintettel arra, hogy a kimmér fantáziából eredően a variációk száma végtelennek tűnt, főleg a mai viszonyokkal összevetve. A résztvevők kifejezetten örültek az esőnek, hiszen a játék akkor is folytatódott, sőt, hevesebben, talán nem kell magyaráznom, miért. A csatákat közös fürdőzés követte a Tóban, ahol a Lény a fiúkkal, egy-egy chiméra a lányokkal incselkedett a víz alatt.

A kimmérák szerelemvallása

Korábban, amíg csak egy-egy napot töltöttem Kimmériában, láttam ugyan szerelemvirágot, de létezésének lényegét nem tapasztaltam meg. Új életemben aztán megfigyelhettem, miként nő fel alkonyatkor, két óra alatt, kitergetve finom csipkeszöveget, s miként szeretkezik egész éjszaka imádóival, a rovarokkal, a szerelem illatát árasztva, a gyönyör hangjait zengve, s átélhettem azt is, hogy hajnalra nem csupán fénye, hanem egész lénye is eltűnik.

A kimmérák úgy hitték, hogy életük legnagyobb adománya a szerelem. A szerelmeseket kultikus tisztelet övezte, áhítattal nézett rájuk gyermek és meglett ember. Cölöpökre, a Tóba nyúlva épült a szerelmesek háza, ide költözhetek azok, akik egymásra találtak. A csodálók virágokkal, illatos füvekkel borították a boldogsághoz vezető kis hidat, gyümölcsökkel kedveskedtek minden áldott nap. Estéenként a szerelem zenéje teremtődött a tó fölött. A kimmérák szerelemvallásának nem volt papja és papnője, a gyermekek mégis abban a hitben nőttek fel, hogy majdan eljön számukra is a szerelem ideje, az idősök pedig dédelgették magukban a megélt szerelem emlékeit.

A szerepjátszó chiméra

A szerepjátszó chiméra rejtőzködött legkevésbé. Megmutatkozott mind a négy évszakban, amint önmaga alakmásait cipeli, de minden alkalommal az oregoni álciprus mögül lépett elé.

1782 áprilisában vándorszínészek táboroztak a Márványhegyen, alaposan felajzva a város lakóit. Utóbb jó néhányan nekik tulajdonították a következő évben, húsvét harmadnapján bekövetkezett földrengést. Volt közöttük egy olyan színész, aki megszámlálhatatlan szerepet tudott kívülről, s játszotta azokat kedve szerint, az előadásoktól függetlenül. Őt magát senki nem ismerte, hiszen mindig valamelyik szerepében mutatkozott az emberek előtt. Nem csoda hát, ha ifjú színésznő képében beállított hozzá a tavi Lény. Először csak remekül végszavazott, aztán fokozatosan elhitette színészünkkel, hogy bátran készülhet élete nagy szerepére, ő lesz a partnere. Így is történt, bár nem a megálmodott módon, egy fergeteges előadáson, hanem az ágyban. Viszont megteremtődött a szerepjátszó chiméra.

Johann Wolfgang Goethe Itáliából hazatérve megpihent a Tó partján. Vendéglátója egy Jász nevezetű kiváló férfiú volt, aki szüntelenül Szicíliáról faggatta a költőóriást. És nem hallgatott a chimérák felől. Ekként bukkanhatunk nyomára a Wilhelm Meister tanulóéveiben a szerepjátszó chimérára.

A szerepjátszó chiméra behatóan foglalkoztatta Anton Pavlovics Csehovot is. Bár nem is annyira a chimérák izgatták, hanem inkább a szörny különféle szerepei. Így született meg egyik fergeteges komédiája: „*De mi lett a nővel?*” És az sem lehet véletlen, hogy a kimmér mitológia ismeretében ilyen tanácsot adott Csehov: „Ha nincsenek tények, helyettesítse költészettel”.

Fernando Pessoa *Önéletrajz* című versének első versszakában szinte azonosul a szerepjátszó chimérával:

*A költő színlelő-művész.
Oly jól ért a mímeléshez,
Hogy tetteti a bánatot,
A bánatot, mit tényleg érez.*

Paul Valéry a *Füzetek*ben sajátos értelmezését adja a szerepjátszó chimérának: „Ami mások által utánozhatatlan az emberben, pontosan az, amit ő maga sem tud utánozni. Ami utánozhatatlan bennem, a magam számára is az”.

Carl Gustav Jungot a kollektív tudattalan gondolatán túl leginkább a szerepjátszó chiméra érdekelte. Albert Camus a *Sziszüphosz mítoszában* a színészre vetíti rá a szerepjátszó chimérát: „Nincs is olyan messze az általa életre keltett hősöktől. Hónapról hónapra, napról napra egyre csak azt a termékeny igazságot példázza, hogy nincs határ a között, amik vagyunk s amik szeretnénk lenni. Bebizonyítja, mennyire a látszat teszi az embert, minden idegszálával azon van, hogy jól ábrázoljon. Mert ez az ő művészete, a tökéletes színlelés, a teljes áthasonulás”.

A harang chiméra

Július volt, addig soha nem hallott gazdagsággal variálta énekét a nádirigó és a nádiposzáta. Kövessem hangjukat, szinte ezt parancsolták, hogy odébb majd improvizálni kezdenek, feledjek minden beidegződést. A harang chiméráig vezettek. Láttam a számtalan harangból felépülő harangot, s hallottam a sok-sok kondulásból összeadó harangszót.

1796 július 2-án, a rettenetes jégeső napján született az a János nevű férfiú, akinek tiszte húsz év múltán nem véletlenül lett a felhők elé való harangozás. Vagyis a vihar közeledtére s egyúttal az imádságra is figyelmeztetett. János örökös lázban űzte mesterségét, a harangozást valamiféle kozmikus szeretkezésékként élte meg, s ha jobban belegondolunk a harangozás aktusának lefolyásába, eme képzet nem is olyan légből kapott. Egyébként papjának tetsző életet élt, nőt nem érintett, minden vágya kielégült a harangozásban. Ám álmában is harangozott, s tudta ezt jól a Tó Lények. Ezért nem vette észre János a harang nyelvének átváltozását, s engedelmeskedett álmában a harangmozgású Lénynek. Azon az éjszakán az elsőt még jó néhány harangozás követte, s megteremtődött a sok-sok kis harangot magában foglaló harang chiméra.

Edgar Allan Poe versében így szólal meg a harang chiméra:

*„Hányszor csendes éjjelen
Borzadunk, ha hirtelen,
Mint egy néma jóslat kél a vad harang-moraj...”*

1918-ban, a háború vége után Hemingway az olasz frontról Tatára érkezett. A Lévai családnál szállt meg, tőlük hallott a harang chiméráról, s azonnal tudta,

csak idő kérdése, s írni fog egy regényt, *Akiért a harang szól* címmel. Az író szenvedélyesen vadkacsára vadászott, csak látogatásának végén kerítették hatalmukba megalomán vágyak, s elhatározta, a jövőben csak nagyvadakat vesz célba. A Lévai családban azóta apáról fiúra száll az író vadászpuskája és szakálla.